

Regionalny Plan Adaptacji, czyli dlaczego adaptacja do zmian klimatu jest ważna

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Województwa Śląskiego opracowuje Regionalny Plan Adaptacji do zmian klimatu. Dokument ten będzie przełomowy w skali kraju. To pierwsze w Polsce opracowanie tego typu na poziomie regionalnym. Czym właściwie jest adaptacja?

Działalność człowieka wiąże się ze znaczącym wpływem na klimat. Wzrost stężenia gazów cieplarnianych w atmosferze, będący przyczyną globalnego ocieplenia, jest obserwowany od około 1750 r. i bezdyskusyjnie spowodowany jest działaniami człowieka. Począwszy od 1850 r. każda z ostatnich czterech dekad była kolejno coraz cieplejsza niż którakolwiek z wcześniejszych. Naukowcy IPCC oceniają, że skala ostatnich zmian w całym systemie klimatycznym jest bezprecedensowa od stuleci [1].

Globalne ocieplenie powoduje szereg powiązanych ze sobą skutków przejawiających się w zmianie charakterystyki regionalnych klimatów. Wpływa na występowanie ekstremów pogodowych i klimatycznych we wszystkich regionach świata, takich jak fale upałów, ulew, susze oraz cyklony tropikalne, które przynoszą dramatyczne skutki dla społeczeństw, gospodarki i różnorodności biologicznej.

W scenariuszach klimatycznych opracowywanych przez naukowców z IPCC globalna temperatura powierzchni będzie nadal rosła co najmniej do połowy stulecia. O ile w najbliższych dekadach nie nastąpią głębokie redukcje emisji gazów cieplarnianych, globalne ocieplenie przekroczy kolejno progi 1,5°C i 2°C jeszcze w XXI wieku [2].

Występujący od szeregu lat silny wzrostowy trend temperatury powietrza na obszarze Polski jest obserwowany od dekad. Tylko od 1951 r. wzrost temperatury w skali roku szacowany jest na 2,09°C [3].

- Jak wynika z naszego raportu „Zmiany temperatury i opadu na obszarze Polski w warunkach przyszłego klimatu do 2100 roku” możemy spodziewać się, że zarówno warunki termiczne, jak i opadowe na terenie Polski ulegną zmianie do 2100 roku, a największe zmiany są prognozowane w miesiącach zimowych takich jak grudzień, styczeń, luty oraz letnich, czyli w czerwcu, lipcu i sierpniu. Rozkład i częstotliwość występowania temperatur ekstremalnych oraz struktury opadów ulegnie zmianie i do tych zmian powinniśmy się przygotować – komentuje dr hab. inż. Krystian Szczepański, Dyrektor IOŚ-PIB.

Skutki zmian klimatu będą się nasilać nawet w przypadku skutecznego ograniczenia emisji gazów cieplarnianych na świecie. W tej sytuacji konieczne jest planowanie rozwoju z uwzględnieniem zmieniających się warunków. Dotyczy to każdego poziomu zarządzania – krajowego, regionalnego i lokalnego.

Sama adaptacja do zmian klimatu to proces przystosowywania się społeczeństw, ekosystemów i gospodarek do zmieniających się warunków klimatycznych. Jest strategią planowania rozwoju i zarządzania rozwojem, w której brane są pod uwagę wszelkie skutki zmian klimatu, zarówno długotrwałe zmiany warunków klimatycznych, jak i występowanie gwałtownych ekstremalnych zjawisk pogodowych. Polega ona na planowaniu i późniejszym podejmowaniu działań mających na celu zmniejszenie podatności na ekstremalne zjawiska pogodowe, takie jak powodzie, susze, huragany czy fale upałów, oraz dostosowanie się do długoterminowych zmian, takich jak podnoszenie się poziomu mórz, zmiany w opadach deszczu czy inne zmiany sezonowe.

Działania adaptacyjne obejmują szeroki zakres działań, które mogą być podejmowane na różnych poziomach społeczeństwa i gospodarki. Mogą to być inwestycje w błękitno-zieloną infrastrukturę zwiększającą odporność na powodzie i susze, rozwój systemów zarządzania wodą, zalesianie czy stosowanie nowych odmian roślin odpowiednich dla nowych warunków klimatycznych. Sektor rolnictwa może dostosowywać się poprzez zmianę praktyk uprawowych i wybór odmian roślin lepiej dostosowanych do nowych warunków klimatycznych. Sektor energetyczny może zwiększać swoją elastyczność w reagowaniu na zwiększoną zmienność klimatu oraz inwestować w infrastrukturę w celu wymiany linii napowietrznych na kablowe mniej wrażliwe na warunki pogodowe.

Wspieranie adaptacji do zmian klimatu wymaga skoordynowanego działania na różnych poziomach: lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Pozwala to na tworzenie mixu działań o charakterze strategicznym oraz operacyjnym skupionych na konkretnych inwestycjach i realizacji przedsięwzięć. Rządy mogą opracowywać polityki i strategie adaptacyjne, alokować środki finansowe na inwestycje w odporność na zmiany klimatu oraz promować świadomość społeczną i edukację dotyczącą adaptacji, podczas gdy na poziomie regionalnym oraz lokalnym mogą zapadać decyzje dotyczące realizacji danych przedsięwzięć. Współpraca międzynarodowa jest również kluczowa ze względu na możliwość wymiany wiedzy i doświadczeń oraz wspieranie krajów rozwijających się w ich wysiłkach adaptacyjnych.

W kontekście dążenia do zrównoważonego rozwoju adaptacja do zmian klimatu staje się coraz bardziej istotna. Wspierając odporność społeczeństw i ekosystemów na zmiany klimatu, można jednocześnie promować rozwój gospodarczy, społeczny i środowiskowy, który uwzględnia potrzeby zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń.

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego opracowuje Regionalny Plan Adaptacji do zmian klimatu, w którym przeprowadzona będzie diagnoza dot. skutków zmian klimatu dla Województwa. Jest to pierwsze opracowanie tego typu na poziomie regionalnym w Polsce. W Planie tym znajdują się działania, które pomogą miastom i gminom naszego województwa w radzeniu sobie ze skutkami zmian klimatu. Zgodnie z założeniami, gotowy dokument ma zostać opracowany do września 2025 r.

W ramach opracowania Regionalnego Planu Adaptacji do zmian klimatu Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego uruchomi proces szerokiej partycypacji społecznej, który będzie miał na celu włączenie jak największej liczby interesariuszy, instytucji oraz grup społecznych. Działania te będą realizowane między innymi poprzez warsztaty oraz spotkania prowadzone w formie stacjonarnej we wszystkich czterech subregionach województwa, a także m.in. spotkania on-line czy ankietyzację.

Aby dowiedzieć się więcej o Regionalnym Planie Adaptacji, zachęcamy do śledzenia strony powietrze.slaskie.pl, gdzie będą publikowane wyniki kolejnych prac nad dokumentem.

[1] www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf

[2] Tamże

[3] www.imgw.pl/sites/default/files/2023-09/klimat-polski-2022_raport-koncowy-3.pdf

Dodana: 15 stycznia 2025 14:03